

Становище

от проф. д-р Румен Иванов Стаматов
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.2. Психология; докторска програма: Психология на личността.

автор: Катя Пенева Милева

тема: „ МОДЕЛИ НА ИНТИМНО ПАРТНИРАНЕ И ИНДИВИДУАЛНО БЛАГОПОЛУЧИЕ ”

1.Общо описание на представените материали

По избор от научното жури съм определен за негов член по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „ МОДЕЛИ НА ИНТИМНО ПАРТНИРАНЕ И ИНДИВИДУАЛНО БЛАГОПОЛУЧИЕ ” за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма: Обща психология. Автор на дисертационния труд е Катя Пенева Милева – докторант към секция „ Психология на личността и методология на психологичното измерване ”, департамент Психология към Институт за изследване на населението и човека към БАН. Представеният от Катя Пенева Милева комплект материали е на хартиен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на БАН. Включва всички необходими документи. Докторантката е приложила и съответните публикации.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Дисертационно изследване е посветено на удовлетворението от интимните отношенията и благополучието. Изследването очертава поле, в което благополучието е представено като многомерен конструкт, тематизиран чрез три под-категории –емоционално, психично и социално благополучие, а интимните отношения - чрез моделите на партниране, които откриват различни видове отношения. Това създава препоставки за много по-детайлно проследяване на връзките между интимни отношения и благополучие. Резултатите от емпиричното изследване са поставени в контекста на вече съществуващите изследвания, което открива възможности

за осмисляне на интимните отношения, и удовлетворението от интимните отношения и благополучие в един разширен времеви контекст, в който са обособени устойчиви тенденции в благополучието, отчитайки влиянията на различните променливи.

3. Познаване на проблема

Катя Милева се опитва обосновано да постигне целта на дисертационното изследване, както и преследваните задачи със съответните методи на теоретичното и емпиричното изследване. Теоретичният анализ е насочен към осмисляне на основните конструктори на изследването – благополучие и интимни отношения.

Проследени са основните концепции върху благополучието, както и върху интимните отношения, като са използвани изследванията и произтичащите от тях концептуализации предложени от (Olson, 2000, 2010). Интимните отношения са анализирани чрез различни конструктори – свързаност, адаптивност, комуникации и удовлетвореност.

Считам за изключително интересен опита за разглеждане на интимните отношения в една по детайлна разгърнатост, която обхваща отношения, които се движат в границата на необвързаността до обвързаността в различните и форми. Това открива възможности за много по-задълбочено проследяване на връзката между удовлетворението от интимните отношения и различните прояви на благополучието. Теоретичният анализ на отношенията съдържа задълбочен преглед на отделните характеристики на отношенията, което обогатява разбирането за самите отношения и за възможните траектории на свързване с благополучието. Бих искал да отбележа, че при анализа на интимните отношения и особено на семейните отношения не са отбелязани работите на Дж. Готман, които се считат като най-доброто постижение в анализа на динамиката на семейните отношения и на предсказването на тяхната трайност. Анализът на семейните отношения е изцяло в контекста на консултативните практики, което стеснява разбирането за тяхната динамика, но и има известни предимства. Въпреки това своеобразие към анализа на интимните отношения бих искал да отбележа кохерентността в изследователския подход, при който теоретичните анализи са положени като основа на емпиричното изследване и избора на самите инструменти на изследването.

4. Методика на изследването

Методиката отразява основния замисъл на изследването и на концептуалното му осмисляне. Изследването е осъществено чрез:

Скала за семейна адаптивност и кохезия (FACES IV Package) на (Olson, 2010), във версията на (Бостанджиев, 2015), съдържаща 62 айтема, групирани в 8 подскали, оценяващи адаптивност, кохезия, дезангажираност, впримченост, ригидност, хаотичност, комуникация и удовлетвореност, чрез пет степенна скала от ликертов тип.

Скала за психично здраве – съкратен вариант (Mental Health Continuum - ShortForm (MHC-SF)), чрез която се оценява емоционалното благополучие, психичното благополучие и социалното благополучие. Скалата съдържа 14 айтема.

Психометричните характеристики на използваните скали са добри.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 153 страници в основния текст, който включва 27 таблици, 30 фигури и 1 приложение. Структурата включва увод като въведение в изследователската тема, три глави, изводи и обобщения, заключение, използвана литература и приложения. Библиографията е със 116 заглавия - 100 на кирилица, 16 на латиница. Самото изследване е структурирано в две части – теоретична, която представя основните концепти, около които се изгражда изследването, и емпирична, която е представена от цели, задачи, хипотези, инструменти на изследването с подробно описание на психометричните характеристики и различните анализи, в контекста на формулираните хипотези. Представените анализи и изводи са представителни за усилията на докторанта и подкрепят верификацията на получените резултати.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на Катя Пенева Милева са съдържателно обобщени и отговарят на проведеното изследване. Като цяло бих искал да отбележа следните положителни моменти:

-представен е комплексен модел на изследване влиянието на формата на интимното партниране върху благополучието, които обхваща три групи променливи – модели на интимно партниране, партньорски отношения и индивидуално благополучие, което разширява разбиранията за динамиката на интимните отношения;

-емпирично е потвърдена връзката между спецификата на партньорските отношения, удовлетвореността от отношенията и благополучието, което съдържа и ясно очертани различия в равнищата на емоционалното, психичното и социалното благополучие;

-емпирично са потвърдени различията в моделите на двойковото партниране по множество различни параметри и влиянията върху удовлетворението от връзката и преживяното благополучие;

-емпирично е потвърдена близостта между съжителството без и с брак, като базови форми на интимни отношения и заедно с това признаването им като най-удовлетворяващи;

-емпирично са обособени позитивните и негативните аспекти във всяка форма на партниране, което е с принос към ефективното организиране на терапевтичната практика.

Считам за особено интересен принос сравнителния анализ между различните форми на партниране по различните променливи и техните отражения върху удовлетворението и благополучието, което очертава възможности за едно по-дълбоко разбиране на конкретните влияния на различните отношения върху благополучието във времето.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените публикации са 3 и са изцяло в темата на дисертационния труд.

9. Лично участие на докторанта

Катя Пенева Милева е реализирала самостоятелно цялото дисертационно изследване. Текстът, получените резултати и приноси са нейно лично дело.

10. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Считам, че е адекватен на дисертационния труд и обективно отразява теоретичните анализи и основните резултати, представени в съдържанието на изследването.

11. Лични впечатления

Бих искал да отбележа, че Катя Пенева Милева притежава задълбочени познания в изследваната област, съчетани с отговорност и с оригинален подход към емпиричното разглеждане на отношенията между интимните отношения в различните форми и благополучието.

12. Въпроси към дисертационното изследване

Как би се обяснило различието в изводите от емпиричното изследване, което установява усилване на благополучието след третата година от семейните отношения с тези на Р. Лукас, едни от най-мощните изследвания, които отбелязват точно обратната тенденция – на намаляване на удовлетвореността след този период?

Заклучение

Дисертационният труд показва, че докторантката Катя Пенева Милева притежава задълбочени познания по темата на дисертацията. Смятам, че кандидатката отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС, Правилника за развитие на академичния състав на БАН. След изтъкнатите аргументи, както и на цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор” на Катя Пенева Милева, за което давам и своя утвърдителен вот.

03.12. 2020 г.

Изготвил рецензията:

/проф. Румен Стаматов/